

Per una pau justa i duradora al Pròxim Orient

written by Josep M. Boixareu Vilaplana | 26 d'octubre de 2023

Enmig d'un deversall de males notícies i d'alguns dubtes personals, m'he decidit a escriure alguna cosa arran del que goso a dir-ne "conflicte palestino-israelià". No puc parlar d'actualitat perquè canvia dia a dia i se m'ha acudit fer un recorregut enrere la història per intentar trobar el fil conductor que ha portat a aquest estat de coses en aquell territori tan significatiu per a jueus, cristians i musulmans. Sempre m'ha preocupat la inestabilitat política no tan sols de Palestina i Israel, sinó dels països del seu entorn i que formen part d'aquesta història: el Líban, Síria, Jordània i Egipte. Aquesta preocupació se'm va aprofundir arran d'un viatge a Terra Santa que vaig fer a cavall dels anys 2005-2006, del qual en vaig escriure un diari que vaig publicar en autoedició i que a la dedicatòria hi posava "Per la pau a Terra Santa i a totes les terres del món". Aquell desig s'ha vist estroncat massa vegades i en aquests moments sembla haver arribat a un punt terriblement dolorós i també perillós per a la pau mundial.

Per a la redacció d'aquest article, que considero molt especial, he recorregut a moltes fonts, car jo soc llec en història, tant laica com bíblica, arqueologia o geopolítica. Aquestes fonts van des de la Bíblia fins a internet, passant per la Gran Enciclopèdia Catalana o els autors citats en aquest text. Als experts que hi ha entre vosaltres us demano comprensió pels errors o inexactituds que hi pugueu trobar. Començo des de molt enrere en el temps, però intentaré seguir de pressa i de la manera més resumida possible.

Em remunto a Abraham, patriarca del judaisme, també reconegut pel cristianisme i un gran profeta de l'islam. Ell va ser l'avi de Jacob, pare dels dotze patriarques que un faraó

egipci va esclavitzar, a ells i als seus descendents, fins que Moisès els va alliberar i els va conduir a la Terra Promesa. Una de les dotze tribus era la de Judà, que va crear un regne fins que va ser conquerit per l'exèrcit babilònic a principis del segle VI aC. La majoria de jueus van ser exiliats a Babilònia fins que va ser conquerida pels perses, llavors els jueus van tornà a Judà. Al voltant del anys 1.000 aC, el reialme estava dividit d'aquesta manera: Israel al nord i Judà al sud.

A les envistes de Canaan Jahvè parlà a Moisès a les estepes de Moab, al Jordà, enfront de Jericó, i li va dir: "Parla així als israelites: 'Quan haureu passat el Jordà cap al país de Canaan, expulsareu davant vostre tots els habitants del país...(Nm 33:50-52)' i li marcà els límits: 'al costat meridional serà el desert del Sin (Sinaí); la frontera del migdia serà des de l'extrem del mar de la sal (Mar Morta) cap a Orient. Des de Asemon es decantarà cap al torrent d'Egipte i s'acabarà al mar Gran (Mediterrani) que tindreu per frontera occidental. La frontera septentrional us la marcareu des del mar Gran cap a la muntanya d'Hor fins a Sedad i s'acabarà a Hasar-Enan. Per frontera oriental us marcareu des de Hasar-Enan fins a Sefam; baixant cap a Sefam fregarà el vessant oriental del mar de Quennèret (Genetsaret) i s'acabarà al mar de la sal' (Nm 34:1-12)".

Els cananeus, habitants de Canaan, sembla ser que eren una barreja, difícil de definir, de poblacions indígenes semites nòmades de la zona de Síria, Líban, Jordània i Israel entre els segles XIX i XVIII aC. Els hebreus i palestins contemporanis, cadascú pel seu compte, sostenen que són descendents dels cananeus; també en deriven els libanesos. Els cananeus van ser substituïts pels hebreus i palestins(?) el segle XII aC. Alguns autors sostenen que els cananeus eren migrants del Caucas, altres diuen que al revés. L'historiador Jesús Maria Ponce assegura que jueus i palestins tenen el mateix ADN, que els palestins són descendents dels jueus que

es van quedar en aquell territori després de vàries diàspores i més endavant es van anar fent musulmans. També ho corrobora Liran, evolucionista de la Universitat Hebrea de Jerusalem. La terra de Canaan ha estat coneguda successivament com Israel, Judà, Celesíria, Palestina i, de nou, Israel. Historiadors i arqueòlegs moderns es contradiuen sovint amb la Bíblia.

A l'època hi havia moltes migracions en aquella zona i arreu del món. L'emigració dels israelites des d'Egipte, acompanyats per Moisès, fins a Canaan assenyala la formació dels israelites com a poble, segons la tradició jueva. Van estar 41 anys vagant pel desert. Sembla que van arribar a les portes de Jericó l'any 1220. Al meu diari de Terra Santa, a la pàgina corresponent al dissabte 31 de desembre de 2005, hi vaig deixar escrit: Jericó està situat en un oasi fèrtil a 300 metres sota el nivell del mar. Amb les seves casetes blanques, hortets i palmeres sembla un poble de pessebre –per no dir bíblic, que ho és. Per Jericó, que és territori palestí pel que s'ha de passar control per entrar-hi, va ser per on van entrar els israelites a la Terra Promesa, encapçalats per Josué que ja la va trobar destruïda, malgrat que la tradició diu que els corns sagrats del seu exèrcit, amb l'estrèpit, van ser els que van fer caure les muralles. Sembla que Jericó va ser realment destruïda per un terratrèmol. La ciutat antiga estava construïda damunt d'un turó, al costat mateix de l'actual. Entre les ruïnes, que vam visitar, encara s'hi poden veure restes de les primitives muralles, que es consideren les restes arqueològiques més antigues del món (7.000-6.000 aC).

Israel i Judea van patir dos captiveris seguits a Assíria i Babilònia i, més tard, la diàspora de l'any setanta i la destrucció del Temple i Jerusalem. Els jueus viurien els següents mil set-cents anys a la diàspora, perseguits, expulsats, massacrats de vegades i conservant la seva consciència nacional. Més endavant, Israel va ser ocupat pels perses, grecs, filisteus i l'any 63 aC l'imperi romà arribà a Israel; al segle VII va ser ocupat pels otomans. L'any 634 dC

els musulmans van envair la regió de Gaza i el 636 van ocupar, entre altres ciutats, Jerusalem. Aquest fet motivà les croades cristianes que van començar l'any 1095 amb la primera Croada i van acabar el 1291 amb la vuitena. Les croades s'endegaren amb l'excusa de rescatar els llocs sagrats però darrere també hi havia motivacions econòmiques i geopolítiques. Van ser una sèrie de campanyes militars, amb conquestes i derrotes, que escamparen el terror pels llocs on passaren. Palestina va ser reconquerida pels mamelucs després del 1291 i pels otomans fins el 1917 en que francesos i anglesos els hi van declarar la guerra i la van guanyar, però va quedar només sota mandat britànic. Palestina ha estat un bressol de civilitzacions religioses: Pels cristians, Terra Santa; pels musulmans, Lloc Sagrat; pels jueus, Terra Bíblica.

El mandat britànic de Palestina va ser encomanat per la Societat de Nacions després de la primera Guerra Mundial i com a part de la partició de l'Imperi Otomà. Durà del 1920 al 1948. A partir de 1920 van començar a entrar a Palestina molts jueus i no jueus. Llavors es van iniciar els atacs entre àrabs i jueus en diverses formes, com atemptats, guerrilles, represàlies mútues, etc.

A Europa, l'any 1921 naixien les arrels de l'Holocaust en el programa del partit nazi. De fet, l'extermini dels jueus per part dels nazis va començar el 1933 al camp de Dachau. Va ser un genocidi d'uns 6 milions de jueus, i alguns no jueus, que va acabar l'any 1945 amb l'entrada de les tropes nord-americanes al mateix camp de Dachau.

El conflicte entre àrabs i jueus a Palestina, les Nacions Unides van intentar resoldre'l amb una partició territorial. Els britànics, abans d'abandonar el territori, van prometre, primer als palestins i després als jueus, que Palestina seria per a ells. Jo sempre he pensat que aquest engany per part dels britànics ha estat una, només una, de les causes del conflicte. Tots dos es van creure que aquell territori seria per a ells, els ho havia dit el masover abans d'anar-se'n. El

maig de 1948, un dia abans de la retirada britànica, es va proclamar l'Estat Jueu d'Israel emparant-se en la resolució de l'ONU de novembre de 1947; el seu primer president va ser David Ben Gurion. Israel començà una brutal neteja ètnica de palestins i àrabs en general. Llavors, el 1948, els estats àrabs veïns (Egipte, Síria, Líban i Iraq) van atacar Israel, però aquest, el 1949, va guanyar la guerra i es va expandir territorialment.

El 5 de juny de 1967, Egipte, Síria i Jordània ataquen ISRAEL, que els vencé a tots. Per un alto el foc s'aturen les hostilitats i Gaza, el Golan (Síria) i Cisjordània queden ocupats per Israel, així com el Jerusalem oriental.

L'octubre de 1973 esclatà la Guerra del Yom Kippur en què Egipte i Síria tornen a atacar Israel amb el suport de la Lliga Àrab. Israel es defensa amb el suport d'EUA. Un alto el foc decretat per l'ONU el mateix mes va ser acceptat per Israel i Egipte. L'abril de 1982 Israel retornà el Sinaí a Egipte però s'annexionà els Alts del Golan, que pertanyien a Síria.

El 1959 es creà Al-Fatah que deu anys després és liderat per Yasser Arafat i que el 1964 s'integra en l'Organització per l'Alliberament de Palestina, OAP. Des del 1965 fins el 1988, el seu braç armat fa, des de Cisjordània i el Líban, atacs contra Israel. El 1974 l'OAP considera la creació d'un estat palestí en coexistència amb el jueu, cosa que causa una mena de guerra civil palestina el 1978.

L'any 1987 neix Hamás, durant la primera Intifada entre palestins i israelians, fundat per l'extremista Ahmed Yassin.

El 1988 el Consell de Seguretat de l'ONU acorda unes resolucions per les quals s'estableix la divisió de Palestina en dos estats: un jueu i un àrab. Els colons israelians, però, van desplaçant progressivament els palestins de Cisjordània, sovint amb violència, car van armats, i amb la protecció de

l'exèrcit. Per aquest sistema, no tan sols Israel va guanyant terreny als palestins sinó que produeixen un gran nombre de morts que encara no ha comptabilitzat ningú.

L'any 1993 s'inicien unes converses entre Israel i Palestina, protagonitzades per Isaac Rabin i Yasser Arafat, amb la mediació del president d'EUA, Bill Clinton, que acaben amb els Acords d'Oslo el 1995 i pels quals Palestina es queda amb Cisjordània i la Franja de Gaza. Entremig neix l'Autoritat Nacional Palestina, ANP. Aquests acords es trenquen l'any 2000.

El 2006 hi ha eleccions a Palestina que guanya Hamàs. Aquest es fa fort a Gaza i n'expulsa l'ANP, i queda governant la franja. De fet, a partir d'aquí es manté una guerra constant de coets entre Israel i Hamàs. A cada atac de Hamàs, Israel respon amb una contundència superior. I ara és quan arribem al pro passat dissabte 7 d'octubre d'enguany (2023).

Davant la sorpresa del món i amb una inexplicable badada dels serveis secrets israelians, Hamàs fa caure una pluja de coets damunt de pobles i ciutats israelianes, penetra en territori israelià, fa un miler de morts i pren com a ostatges uns dos-cents israelians i persones d'altres nacionalitats que estaven a prop de la Franja. És difícil d'entendre com Hamàs, sabent la resposta desproporcionada que li propinaria Israel, gosà de fer aquesta acció sabent, també, que qui més la patiria serien els palestins de la franja.

Efectivament, la resposta d'Israel ha estat brutal i desproporcionada sobre Gaza. Han mort i estan morint milers de civils, adults i criatures. Encara no se sap qui va bombardejar aquell hospital de Gaza. Israel està obligant als habitants del nord de Gaza a desplaçar-se al sud de la franja, incomplint el dret internacional que prohibeix els desplaçaments forçats de població. Fins ahir, dissabte 21 d'octubre, no ha deixat entrar per la frontera amb Egipte només que una minsa ajuda humanitària (dos combois) tenint en

compte que la necessiten més de dos milions de persones atrapades a la franja. No voldria entrar en opinions personals que no són objecte d'aquest escrit, però m'ha semblat vergonyós el paper, almenys l'inicial, dels EUA i Europa. Ja sabem que els jueus representen una gran potència econòmica a tot el món i que tenen una gran influència en països com els mateixos EUA, Regne Unit o França que són els principals aliats d'Israel, però és ridícul que els EUA ofereixen ajut militar a Israel quan aquest estat és la quarta potència militar del món. Sembla que aquests tres estats estan flexibilitzant les seves postures i veurem com acaben. A aquesta colla d'insensats s'hi ha afegit l'Estat espanyol; amb quin permís i a qui representa?

Per anar acabant, he trobat un parell de frases que em semblen adients per intentar formar-nos algun criteri sobre tot el que està passant a l'Orient Mitjà. Una és de Ramon Cotarelo del propassat dia 15. Diu: "Seria molt desitjable que el tracte que Israel dispensa als palestins als territoris ocupats s'atingués a usos humanitaris i democràtics i, sobretot, que no es donés aquest soterrat projecte d'extermini dels palestins a base de fets consumats. Però, mentre Israel no tingui efectivament garantit el dret a existir dins d'unes fronteres segures, és poc probable que les coses canviïn. Israel deixa molt a desitjar en la pràctica política i dista de ser un estat perfecte. Però si ho comparem amb qualsevol dels 22 estats de la Lliga Àrab i molts altres, inclosa Espanya, surt molt ben parat en termes de democràcia, imperi de la llei i societat oberta, progressiva i igualitària. En darrer terme, i per als molt exigents o desconfiats, entre dos mals, el més raonable és triar el menor".

L'altra frase l'he extreta de la revista *Sapiens*: "Els sectors de la societat israeliana que creuen que el colonialisme no té sentit avui en dia no posen en qüestió la colonització i la neteja ètnica fundacionals d'Israel. Els sectors de la dreta nacionalista mantenen inalterats els objectius ideològics i

expansionistes del sionisme. Paradoxalment, la dreta ultranacionalista s'ha convertit en l'hereva del nacionalisme laborista del segle XX. Shamir, Netanyahu i Sharon són fills ideològics del sionisme de Ben Gurion, el pare de la pàtria palestina.

Finalment, algunes consideracions que poden acabar d'emmarcar un tema tan complicat i delicat:

- No tots els àrabs d'Israel són palestins.
- Hebreu és un concepte ètnic, jueu és un concepte religiós.
- Segons l'escriptor britànic Tyler-Smith: "Es pot ser similar culturalment i diferent genèticament i es pots ser similar genèticament i diferent culturalment.
- Amanda Taub, en un article del propassat 17 d'octubre al *The New York Times* diu: "Hi ha dos principis especialment útils. El primer és que el "per què" i el "com" de la guerra són dos temes legals diferents. La justícia o injustícia del motiu d'una guerra no modifica l'obligació de lluitar segons les regles del dret internacional humanitari.
- *Pegassus* és un programa d'espionatge que una empresa israeliana va vendre al CNI (*Centro Nacional de Inteligencia* espanyol) i que aquest organisme va fer servir per espiar, entre altres, el president de la Generalitat de Catalunya i destacats polítics independentistes catalans. L'aleshores directora del CNI està actualment investigada per aquests fets.

Espero no haver-vos cansat gaire. La meva intenció tan sols ha estat la d'aportar-vos informació per ajudar a entendre una mica més el tristament recent episodi entre Hamàs i Israel que cal inserir-lo en la històrica rivalitat entre els pobles israelià i palestí. Tant de bo fos el darrer i poguéssim entreveure una pau justa i duradora al Pròxim Orient que contribuís a la pau de tot el món.